

TESTÉBEN TÖMEGEK

A hangunk árult el bennünket. A Jánosé mély volt, mintha egy kútból szólna, az enyém kissé magas. Ha hallgattunk, az anyánk sem tudott megkülönböztetni bennünket.

Gyakran megtörtént, hogy János kapott verést gaztetteimért.

Egyszer forgácsot helyeztem egy alvó vándorszerzetes lábára, és meggyújtottam. A szerzetes ordítva ugrott fel; a közeli bokorban nevettem. János a tisztás végében ivott egy forrásból, a szerzetes őt fogta fülön, pofozta fel, vitte az anyámhoz. Engesztelésül a szerzetes néhány napig nálunk vendégeskedett, anyánkkal hált, rózsafüzért ajándékozott neki. Miután kiürítette éléskamránkat, továbbsietett. Nem zavarta, hogy testvérem füléből vér szivárog. János lassan megsüketült, hiába tett Jázmin, a nővérünk kamillás borogatást a fejére, fülére, és imádkozott érte. Anyánk szerint ez Isten büntetése volt. Ettől kezdve úgy nevelt, hogy belém sulykolta: segítenem kell testvéremet élete végéig. Baja mián a füle leszek, fogyatékoságát én pótlom.

Eleinte lázadoztam, de később beláttam igazát: felelős vagyok Jánosért, tetteiért, lelki üdvösségéért. Nyomorulttá tettem, bűneimért ő szenvedett meg. Ezért az ő bűnei következményét én kell elszenvedjem. Isten csodát tett: felcserélte a sorsunkat. Örüljek, hogy szenvedhetek, és még jobban örüljek, hogy így vezekelhettek.

Anyám teherbe esett a szerzetestől. Javasember hajtotta el a magzatot, anyám kis híján belehalt a műveletbe. Élete végéig hordozta a beavatkozás nyomát, nemi szervéből mindig csepegett a vér. Bocsásson meg nekem az Úr, hogy ezt írom, de nem bántuk volna a halálát. Minden idejét a templomban töltötte, így próbált vezekelni azért, hogy egyikünk sem a szent házasság kötelékében született. Mikor esténként hazatért, morgolódott a kevés, rossz ételért, sűrűn csattant arcunkon a pofon vélt lustaságunkért. Hogy kedvében járjunk, madarat fogtunk, a földekről loptunk, erdei gyümölcsöt, gyökereket gyűjtöttünk. De semmi nem tetszett neki; gyakran siránkozott, hogy milyen sorsot szánt neki az Úr. Máskor áhítattal fogadta az éhezést, a nincstelenséget, főként az ünnepek alatt. Ilyenkor arra oktatott bennünket, hogy a nélkülözés Istennek tetsző, magasztos állapot. Aztán titokban a körmeneteken kapott pogácsát majszolta.

Tizenhat éves voltam, amikor betegség vert le a lábamról. Torkom be-
dagadt, fuldokoltam, testem forró vizet izzadott, félrebeszéltem. Anyánk
és Jázmin éjjel-nappal hangosan imádkozott mellettem, János napszámba
ment, vagy az erdőt járta, rőzsét, gyümölcsöt, gyökereket gyűjtött, hogy meg-
élhessünk. Már hosszú ideje betegeskedtem, mikor egy éjszaka egy öreg-
ember jelent meg a fekhelyem mellett. Tenyerét homlokomra helyezte,
érintése hűvös, nyugtató volt, hangja végtelenül kedves, csendes. Értésem-
re adta: szenvedéseim rövidesen véget érnek, de hangomat el fogom veszí-
teni. Közben simogatta az arcomat, majd a nyakamhoz ért. Légzésem meg-
könnyebbült.

– Ajándékot kapsz a hangod elvesztéséért – mondta –, a faragás tehet-
ségét.

– Nem akarom – ráztam a fejem.

Sírtam, zokogtam, az öreg pedig kedvesen nyugtatgatott.

– Ez a sorsod – mondta mosolyogva. – Mit sem tehetsz ellene.

Lassú gyógyulásom alatt fokozatosan megnémultam. Jázmin rémülten
kereste bajomra a megoldást, gyógynövényeket itatott velem, javasembere-
ket hozott. Anyám a vándorszerzetestől kapott rózsafüzért morzsolgatta
kérges ujjai között, megnémulásomat igazságos büntetésnek vélte, nővére-
met szidta, verte, hogy ellenszegül Isten akaratának. Mindjárt ment is a
templomba imádkozni. A ruhájából áradó bűz miatt messze elkerülték az
emberek.

A falu lakossága nem tudta mire vélni némaságomat. Jól ismerve nyo-
morúságos helyzetünket, kezdetben arra gyanakodtak, így próbálunk saj-
nálatot kelteni, hogy több alamizsnához juthassunk.

– Egyik süket, a másik néma, a harmadik bolond – mutogattak ránk. –
Anyjuk szuka. Miért túrjuk, hogy köztünk lakjanak?

Olykor botokkal, kövekkel támadtak nekünk. A dolgok odáig fajultak,
hogy végül be sem engedtek a templomba. Aztán inkvizítor érkezett a fa-
luba, hogy ügyünket kivizsgálja.

Több napig tartott a tárgyalásunk. Minden próbát kiálltunk, testünkön
sehol nem lelték az ördög jelét. A falu papja is mellettünk tanúskodott. Vé-
gül az inkvizítor felmentett bennünket. A falu terén hirdette ki az ítéletet.
Elmondta, hogy Hevila falva mindig az igazi keresztények falva volt, itt
nincs eretnek.

– Erről megbizonyosodtunk a különféle próbák alatt – fejezte be mon-
dókáját. Még aznap elutazott.

A falubeliek eleinte megveregették vállunkat, meghívtak egy boritalra. Néhány hét múltán folytatták az ütlegetést.

Végül más faluba költöztünk. Először a település papjánál jelentkezünk. Anyánk térdre rogyva mesélte el neki életünket, nem riadt vissza a túlzásoktól sem. Állította, gyerekei szent emberek ivadécai, zarándokoké, akik képesek voltak betegeket gyógyítani, a rontást levenni, meddő fiatalasszonyokat, állatokat termékennyé tenni. A fiatal pap kelletlenül ráncolta homlokát, de ahogy végignézett rajtunk, a gyerekeken, megenyhült. Kis kalyibát kaptunk tőle, nem messze az erdőtől. Cserébe mindössze annyit kért, hogy fával lássuk el a papi lakot, gondozzuk a kertjét. Örömmel vállaltuk.

Jázmin saját recept alapján készített édességeket, gyógyító főzeteket. Vásárokból árulta portékáit, ha nem tett szert elegendő jövedelemre, házalt velük. Néha fonni, szőni, főzni, takarítani hívták a módosabb parasztok. Jánossal az erdőt jártuk, a pap kertjét gondoztuk. Ha némi szabad időm támadt, faragással próbálkoztam. Ormótlan figurákat alkottam, legtöbbször a tűzben végezték. De egy figura felkeltette a pap figyelmét. Érdeklődve forgatta.

– Tudsz rajzolni? – kérdezte.

– Bár beszélni tudna, atyám – kezdett jajgatni az anyám. Biztos volt benne, hogy a pap elkerget, hiszen a Bibliából tudta, tilos idegen istenségeket alkotni, faragni. Gyakran elvert a faragás miatt, úgyhogy nem sok kedvet éreztem a próbálkozásokhoz. Papírra, írószerre meg amúgy sem volt pénzünk.

Szégyenkezve intettem, hogy nem. A pap a tornácra vezetett, papírost, szentet hozott, felvázolt néhány vonalat.

– Próbáld meg te is! – biztatott.

Anyám siránkozva kérte, hogy ne tanítson eretnekségre. A pap ráförmedt, hazazavarta.

Némi vonakodás után felvázoltam egy esetlen emberalakot.

– Egészen jó – mosolygott a pap. – A kezed durva, papiroshoz, szénhez nem szokott, de ezen könnyen lehet segíteni. Gyakorolj szorgalmasan. Majd áttérünk a faragásra is. Megtanulod, hogyan kell az anyagba vetíteni a képet. Sőt, így írni, olvasni is megtanulhatsz.

Eszközöket kaptam tőle. Mohón tanultam, anyám minden siránkozása, jajgatása ellenére. Verni már nem mert, izmos, makacs legény lettem, ezért Jázminon vezette le dühét. Előfordult, hogy kifosztották a vásárban, ilyenkor anyánk napokig nem adott neki enni, ostorral verte. A pap is tudomást szerzett anyám viselkedéséről, és nemes egyszerűséggel oldotta meg

a helyzetet, nővérünk a papi lak házvezetőnője lett. Anyánk ettől még inkább kiborult:

– Nem azért neveltelek, hogy egy pap ágyasa légy – sírta.

Mivel némi keresethez jutottam azzal, hogy parasztok arcképét rajzoltam le, anyám rákapott a borivásra. Ittasan szaladgált a szerzetesek után, könyörögve kérte őket, tegyék magukévá, hadd tisztuljon meg a bűneitől. Tehetetlenek voltunk. Ha rázártuk az ajtót, lyukat ásott a házfal alá. Olykor napokra eltűnt. Teherbe nem esett, amit ő Isten átkának vélt, ezért még mélyebbre csúszott. Végül gyakrabban aludt a fogadók előtt, istállókban, árokban, mint odahaza. A falubeliek elborzadtak, ahogy a körmeneteken részegen, csapzott, sáros hajjal, szennyes ruhával énekelt, tántorgott, könyörgött, öléből földre szivárgott a vér. Korai halála mentette meg az inkvizíciótól. Nem sírtunk utána. Koporsójára kis angyalt faragtam. Valamiért képtelen voltam a rózsafüzért a kezére tekerni, inkább tűzbe dobtam. A pap nem kért fizetséget a sírhelyért, ingyen temette el. A szertartás után Jázmin megragadta a kezem, mélyen a szemembe nézett.

– Anzelm! Tudnod kell, hogy nem vagyok az ágyasa – mondta.

*

Akkoriban faragtam ki első szobromat. Gondosan megrajzoltam az arasznyi alakot, közben szívem hevesen vert, kezem remegett, egész lényemet különös, *teremteni vágyó* érzés járta át. Keresztelő Szent Jánost faragtam ki, a próbálkozás borzalmasan sikerült. Papunk derűsen veregette meg a vállamat:

– Csak ennél rosszabb ne legyen – mondta, és megmutatta, miként fogja a kést, a vésőt. Sejtelmem nincs, hol láthatta, tanulhatta a rajzolást, faragást. Sohasem rajzolt, minden szabad idejét a könyvei között töltötte. Olykor írt is; néha napokig szomorú volt, teendőit immel-ámmal végezte. Egyszer megjegyezte:

– Irigyellek, Anzelm.

Csodálkozva néztem. Keserű mosollyal tette hozzá:

– Van, amit nem szabad Jupiternek.

Meglepett, hogy pogány istenségre hivatkozott.

– Rómában tanultam – mondta gyorsan.

Még rámutatott néhány hibámra, elhadarta az aranymetszés szabályát (amit akkor egyáltalán nem értettem meg), és besietett a házba.

A második próbálkozás határozottan jobban sikerült, a harmadik is. A negyediket elvittem a paphoz.

– Csodálatos – ragyogott fel a szeme.

Önnek adnám – írtam egy palatáblára.

– Nem, gyermekem – rázta meg a fejét. – Vidd csak haza! Jó emlékeztető lesz, hogy honnan indultál. Mert messze fogsz elérni, az bizonyos.

Megáldotta a szobrot, újfajta vésőt csúsztatott a zsebembe, és hazaküldött.

Éjszaka János költött fel. Az ablakba helyezett szoborra mutatott. Az halvány fényben derengett, úgy tűnt, mintha életre kelt volna. De az is lehet, hogy a telehold sugarai játszottak vele. Nyugtalanul feküdtem vissza, alig bírtam elaludni.

Első megrendelésemet a pap szerezte. Csak föl kellett nagyítsam a Keresztelő szobrát.

– Négy láb magas legyen – mondta a pap. – Egy oltárra kell. Mit gondolsz, meg tudsz birkózni a feladattal?

Azonnal munkához láttam. Hol a kétségbeeséssel, hol az örömmel küszködtem. Egy erősebb ütéskor elszaladt a vésőm, tönkretettem több heti munkámat. Kezdezhettem előlről. Gondosabban megválogattam a faanyagot, óvatosabban faragtam. Inkább vágtam sebet a kezembe, mint hogy felsértsem a szent szobrot.

Az alakot takaróban vittem a paphoz. Mikor kitakartam, megremegett.

– Tökéletes – suttozta.

Megilletődve álltam, akár egy gyerek. A pap négy aranyat nyomott sebes markomba. Addig nem is láttam ennyi pénzt. Kettőt visszaadtam. Tegyen vele belátása szerint – írtam a palatáblára. Mosolygott. Mikor elvitte a szobrot a megrendelőhöz, rengeteg szerszámmal tért vissza.

Jobbnak látta, ha titokban tartjuk kilétemet. Nem voltam céh tagja, ráadásul senki nem oktatott. Okos döntésnek bizonyult... Hamarosan híre kelt, hogy a szobor éjszakánként halvány fényben dereng az oltáron. Csak a hold fénye, gondoltam dühösen, vagy jól választottam meg a faanyagot, jól kezeltem a fa felületét.

Rövidesen újabb rendelést kaptam. Két szobrot kellett kifaragnom, csak a megrajzolásuk és a megfelelő faanyag megtalálása hetekig tartott. Esténként úgy aludtam el, hogy sebtől égő, duzzadt kezeimet Jázmin kamillás gyolcsba tekerte. János sajnálkozva nézett, mondta, szívesen segítene. Kibírom – írtam mosolyogva. Arról nem beszéltem, hogy lelkemet olvadt vasércként hordoztam magamban, olykor úgy éreztem, átlépem az örület ha-

tárát. Ahogy haladtam a munkával, valami időfolyamba kerültem. Láttam a kész szobrokat, az emberekre gyakorolt hatásukat. Akkor jöttem rá, hogy a legelvetemültebb embernek is vannak szent gondolataik, dolgaik. Mikként anyámnak a rózsafüzér. Úgy kapaszkodott bele, mintha az élete függene tőle. Megbántam, hogy nem temettem el vele, mardosott a szegény.

Tizenkét aranyat kaptam a szobrokért. Hatot visszaadtam a papnak. Szörnyülködve nézte elkínzott testemet.

– Pihened kell – aggódott.

Újabb munkát szeretnék – írtam.

– Gyermekem, tönkreteszed magad – rázta meg a fejét.

Atyám, most égetem le a felesleget – válaszoltam.

Szemembe nézett.

– Biztosan jól vagy?

Összekulcsoltam a kezem, a földet néztem. Felsőhajtott.

– Ahogy akarod. De előbb házat vásárolunk. Megteheted, gazdag vagy. Az egyháza írnak, hogy megőrizzük titkunkat. Beleegyezel?

Soha boldogabb nem voltam.

*

Jólét köszöntött be házacskánkba, jólét, melyet titkolni kellett. Jázmin tovább vezette a pap háztartását, János a pap gazdaságát gondozta, vagy nekem segített megtalálni a megfelelő anyagokat. Olykor modellem is volt. Mivel egyre több megrendelést kaptam, néhány alapvető fogást megtanítottam neki. Kinagyolta a szobrokat, a finomításokat én végeztem el. A pincében dolgoztunk, lámpások fényénél. Hamarosan megkaptam első nagy munkámat. Szoborcsoportot kellett faragnom az egyik gazdag város templomának. A pap rohanva hozta a hírt:

– Gazdag leszel, gazdag! De miket is beszélek... – horgasztotta le a fejét. – Te máris gazdag vagy.

Nem értettem, miről beszél.

Egy esztendő kellett a munkához. Akkora pénzösszeget kaptam érte, hogy elképedtem. Felét a papnak adtam, ő iskolát építtetett, rávette a falubelieket, hogy eljárassák oda gyermekeiket.

Újabb megrendeléseket kaptam. Minden összeg felét a papnak adtam. Ő tanítómestert hozatott, könyveket vásárolt. Később létrehozott egy árvaházat is.

Különös dolog történtek a környéken. Az emberek egyre barátságosabbak lettek, egyre békésebbek. A föld bő termést hozott, az állatok sok ivadékot ellettek, a kutakban üdítő víz volt, a folyó megtelt halakkal, az erdők és mezők pihenni hívták az embereket. A templomok megteltek hívőkkel, akik hálát adtak Istennek a sok ajándékért, egészségükért, boldogságukért. Sok éven át éltünk így.

Az emberek eleinte nem törődtek azzal, honnan származnak a csodaszobrok, de később a kíváncsiság felütötte a fejét. Sok előjáró mondta, meg kell keresni a szobrászt, gazdagon megjutalmazni. A kézművesek bosszút forraltak. Száz mérföldes körzetben minden szoborkészítő tönkrement. Jól megéltek más munkákból is (festésből, házépítésből), de nem érték be ezzel.

Papunknak nehezen sikerült titokban tartania kilétemet. Többször megtörtént, hogy burkolt fenyegetésekkel próbálták kicsikarni belőle a mester kilétét.

Mesternek tartottam magamat, de tisztában voltam azzal, hogy munkám nem az én elmém eredménye. Kijelentem, hogy Isten akarata testesült meg bennem. Ez természetes: mindannyian Isten akaratát képviseljük ezen a világon, ám mindenki más és más formában. Van, aki felismeri ezt az akaratot, van, aki nem. Mindkettőnek nehéz a dolga: az egyiknek teljesíteni, a másiknak meg úgy élni, hogy nem ismeri fel, s ezért nyomorulttá lesz.

Ó, az az erő! Mikor kiestem az időből, és csak faragtam, faragtam! Holott nem is a faragás volt előttem, sőt, állítom: azt sem tudtam, hogy *cselekszem!* Elmém szorosan összekapcsolódott egy ideával, ezért minden egyéni vonásom maradéktalanul felszívódott. Nem alkottam, hanem tudtam a munkát, és a munka tudott engem.

Végül a papunk hatósági felszólítást kapott, hogy leplezze le a mestert. Az az ötletünk támadt, hogy János fogja magára vállalni a mester szerepét.

Hírességek lettünk, rengetegen jöttek, hogy láthassanak, megérintsenek. Már nem kellett titkolnunk vagyunkat, építhettünk új házat, vehettünk állatokat, gazdálkodhattunk, béreseket fogadhattunk.

Szárnyra kapott a hír, hogy egyik-másik szobrom megváltozik. Szó szerint: a női figuráknál a haj megnövése volt a feltűnő, a férfiaknál a szakáll. Sőt, a csupasz arcú szobroknak az évek alatt szakálluk serkent. Más alakok megváltoztatták a testtartásukat. Azt a félelmet, melyet a hír okozott, sohasem feledem el.

Testvéreimet eretnokség vádjával tartóztatták le. Szobraimat összetörték. Jánost hónapokig vallatták, sanyargatták. Tüzes szöveget vertek körme

alá, tükkel szúrták anyajegyeit, hogy milyen vér serken ki azokból, nyújtópardon forgatták ki ízületeit, nyomtak eleven szenet húsába. Vizet kényszerítettek bele, hogy hasa hordónyira dagadt, máskor sóval etették kanálszámba, s nem adtak vizet szomja csillapítására.

Életét az hosszabbította, hogy hetente lefizettem bíráit, fogvatartóit. Tudtam: minden egyes arany egy csepp vért jelent testvérem véréből. Így ment éveken át, erre költöttem teljes vagyonunkat.

Szabadon engedték azzal a feltétellel, hogy elhagyja az országot. Addigra visszaköltöztünk régi házunkba. János szabadulása napján ki sem mozdultam. Nem mertem testvérem szemébe nézni, féltem az emberektől is.

A pincébe mentem, életnagyságú agyagszobron kezdtem dolgozni. Viharos őrjöngéssel vettem magam az alkotásba. Munka közben nyomkodták a falatokat a számba, mosták le testem, takarították fel a piszkomat.

Az utolsó vonás után elveszítettem az eszméletemet. Ott találtak a pince előtt, melynek ajtaját bezártam, kulcsát görcsösen szorítottam a kezemben.

Több hónapig nem tértem vissza az élők közé. Hogy merre jártam ebben az állapotban, arra csak Isten tudja a választ

Ismét megváltozott a vidék. A földek rosszul teremtek, a kutaknak elapadt a vizük, az állatokat kórság támadta meg. Éhínség lett, s ami kevés megmaradt, azt a szegénylegények rabolták el. Még a királyi sereg is tehetlenül állt a garázdálkodás előtt.

A betegség után letámolyogtam a pincébe. Kinyitottam a pinceajtót, benéztem, a szobrot kerestem.

Anyám görcsös arca bámult vissza rám.

Kalapáccsal törtem össze a szobrot. Őrültként viselkedtem, Jázmin az őrjáráttal kötöztetett meg.

Néhány nap múltán ismét tudtam beszélni. Elhatároztam, soha többé nem fogok faragni.

Hiába kerestem más munkát. Gyakran vittek az inkvizíció elé, testvéremről kérdezősködtek, kínpadra is húztak. Kevés tartotta, hogy eláruljam az igazat. Papunknak köszönhattük, hogy életben maradtunk.

Recsegő, fagyos tél volt, mikor János megpróbált visszatérni kis falunkba. A falu felső részénél egy asszony felismerte. Rikoltozására összeszaladt a fél falu – köztük volt Jázmin is –, és megkövezték testvéremet.

Jázmin végignézte János szenvedését. Jajgatva kérlelte az embereket, hangja annyira szívbe markoló volt, hogy néhánynak le is ereszkedett a követ tartó karja.

Mikorra a részeg őrjárat odaért, János már nem lélegzett. Jázmin a tetemre borult. A katonák próbálták visszaszorítani a tömeget, de mindhiába, így Jázmint is elérte néhány kő. Egyik a homlokára zuhant, elveszítette az eszméletét.

Hogy magához térítse nővéremet, az egyik katona lándzsával döfte meg. A szúrás nővérem szívét érte. Jázmin felnyögött, kilehelte a lelkét.

Valami dühödt láz vett erőt az embereket. Egyre kövezték a tetemeket. A katonák dárdáikkal döfték. Cafatokra szaggatták őket. Aztán házunk felé indultak, hogy engem is megöljenek.

A kamra ablakán menekültem ki. Éjszakára a pap karámjában rejtőztem el. Másnap útnak indultam. Néhány hetes gyaloglás után nagy városba érkeztem. Mintha álomban jártam volna: az emberek lökdöstek, megrángatták szakállamat, rongyos ruhámat, gúnyolódtak, gyerekek utánam szaladtak, megdobáltak, leköptek. Nem tudom, miként éltem túl a téli vándorlást. Kapualjakban húztam meg magam. Nem koldultam, mégis löktek elém kenyeret, krumplit.

Így talált rám a tavasz. Megöregedtem, bár tagjaimban éreztem még némi erőt. De képtelen voltam felocsúdni az *álomból*. Aztán egy reggelen serény kopácsolást hallottam. Arrafelé vettem az irányt. Hatalmas, épülő székesegyházat pillantottam meg. Egyszerre úgy éreztem, dolgoznom kell, különben elveszítem ép elmém maradékát.

Néhányan kőlapokat mintáztak. Szó nélkül odakuporodtam melléjük, vésőt, kalapácsot fogtam, követtem mozdulataikat.

– Menj innen! – mordultak rám.

Fellöktek, de visszakuporodtam a kőlaphoz. Tovább dolgoztam, hátamra záporoztak az ütések. Rákucorodtam a kőlapra, testemmel védtem. Mit számított, hogy hátamból csurgott a vér.

A munkavezető félrelökdöste munkásait, ölelésemből kirántotta a néhez kőlapot. Úgy forgatta, mint gyerek a palatáblát. Némán nézte, emberei elcsendesedtek.

– Szebb, mint a tied – bökte oda az egyik munkásnak. Az morgott valamit, fizetséget emlegetett, mire a munkavezető istentelen káromkodásba tört ki.

– Akarsz munkát? – nézett rám.

– Ott alhatsz – mutatott az épület felé. – Étked, ruhád lesz, fizetségként többet ne várj.

Ment volna tovább, mikor megkérdeztem:

- Meddig dolgozhatok?
- Hunyorogva nézett.
- Amíg bírod, vénember.

*

Kötömböket, gerendákat faragtam, oszlopokat illesztettünk össze. Az építkezés lassan haladt. Akkoriban az inkvizíció már a végét járta, nehezen gyűlt össze a pénz a templom építéséhez. Amikor a székesegyház tetőzete elkészült, papok érkeztek, gyorsan felszentelték az épületet, munkánk közben is miséket tartottak. A világban több helyen is terjedtek az új vallások, gyakran cserélődtek a papok, sokan az új hit oldalára álltak. Megszoktuk, hogy havonta más celebrálja a miséket, szertartásokat.

Aztán egy reggelen ismerős hang csendült fel a hatalmas templomhajójában. Éppen egy kötömböt próbáltam a helyére igazítani (oktalanság volt, de szerettem egyedül dolgozni), a hang hallatán összerándultak izmaim. A kötömb bal kezemre csúszott, összeroppantotta csontjaimat. Még fájdalmat sem éreztem, ahogy a padlóra estem. Néztem, rázogattam a rongyszerű kezemet.

- Neked annyi – vigyorogtak az odasiető munkások.

Gúnyamba tekertem a kezem, kétrét görnyedtem, fájdalmas kiáltásokat hallattam. A munkások kacagtak. Majd csend támadt. Felnéztem, régi papunk állt előttem. Semmi jelét nem adta, hogy felismert volna.

– Hozzátok! – intett a munkásoknak, és a székesegyház egyik félreeső szobájába vezetett. Mikor egyedül maradtunk, bort itatott velem, kezemet megmosta, bekötözte. Aggódva, kutatóan nézett az arcomba.

- Most maradj itt, Anzelm – mondta, és kisietett a fülkéből.

Égő fájdalom gyötört, gyengének éreztem magam. Ágyra ültem, csak néztem magam elé. A pap orvossal tért vissza. Az levette a kötést, pókhálót, kátrányt kent a sebbe.

- Túléli – biztatta a papot.

Többé ki sem tudtam mozdulni a fülkéből. A következő hetekben a kezem lassan elfeketedett, a feketeség egyre feljebb kúszott. Sebláz gyötört, hol anyámmal, hol Jázminnal, hol Jánossal beszélgettem. Tiszta perceimben a pap megkérdezte, hallottam-e Anzelmről, aki gyerekeket tanított, könyveket írt, csodákat tett, de az Egyház nem avatta szentté. Fogalmam sem volt, miről beszél, csak a szívem vert hevesebben.

– Isten bocsássa meg nekem e szörnyűséget – mondta. – De valahányszor szobraidat láttam, mindig az volt az érzésem, hogy összeköt bennünket az a szent ember.

Nem tudtam mit válaszolni. Rózsafüzért tekert a jobb kezemre, mire könnybe lábadt a szemem.

Hamarosan elveszítettem a hangomat. Fuldokoltam.

– Mi értelme ennek az egésznek? – fogta a kezem a pap.

A palatáblát kértem.

– Soha nem kerestem az értelmet, Atyám – írtam.

Lehunytam a szemem, elsikkadt a világ.